

Omaisuuksien suojan, yrittämisen vapauden ja luonnon monimuotoisuuden yhteensovittaminen

Korkeakoulukonferenssi 17.4.2024

Anna-Rosa Asikainen, juristi (luonnonsuojelu), MTK ry

MTK:n näkökulmia: liittokokousasiakirja 2022

Maan- ja metsänomistajalla pitää olla oikeus päättää omaisuudestaan, sen hoidosta ja hyödyntämisestä. Omistajat ovat hoitaneet läpi vuosisatojen peltoon ja metsiin sijoitettua varallisuuttaan. Kotimainen omistus on arvokasta, ja omistajuutta pitää kunnioittaa.

Periaate sukupolvet ylittävästä tilan- ja taloudenpidosta on edelleen voimissaan. Osaamme luoda lisäarvoa ja kantaa vastuuta tulevaisuudesta. Oikeudet ja velvollisuudet pitää olla tasapainossa.

Maa- ja metsätalouden hyväksyttävyyden ja arvostuksen parantamiseksi tehdään järjestelmällistä työtä. MTK avaa keskustelua ja etsii ratkaisuja luonnonvarojen kestävä hyödyntämisen ja ympäristönsuojelun yhteensovittamisessa.

EU:n ympäristö- ja ilmastopolitiikka haastaa maa- ja metsätaloutta. Samanaikaisesti MTK-järjestön edustamat elinkeinot tarjoavat kestäviä ratkaisuja suuriin globaaleihin ongelmiin – ovat itse asiassa tulevaisuuden elinehto.

KESTÄVÄN KEHITYKSEN TAVOITTEET

1 EI KÖYHYTTÄ

2 EI NÄLKÄÄ

3 TERVEYTTÄ JA HYVINVOINTIA

4 HYVÄ KOULUTUS

5 SUKUPUOLTEN TASA-ARVO

6 PUHDAS VESI JA SANITAATIO

**7 EDULLISTA
JA PUHDASTA
ENERGIAA**

#Agenda2030
#GlobalGoals

8 IHMISARVOISTA TYÖTÄ JA TALOUSKASVUA

**9 KESTÄVÄÄ
TEOLLISUUTTA,
INNOVAATIOITA JA
INFRASTRUKTUUREJA**

10 ERIARVOISUUDEN VÄHENTÄMINEN

11 KESTÄVÄT KAUPUNGIT JA YHTEISÖT

12 VASTUULLISTA KULUTTAMISTA

13 ILMASTOTEKOJA

14 VEDENALAINEN ELÄMÄ

15 MAANPÄÄLLINEN ELÄMÄ

16 RAUHAA JA OIKEUDENMUKAISUUTTA

17 YHTEISTYÖ JA KUMPPANUUS

Luonnon monimuotoisuus – miten se meihin liittyy?

Luonnon monimuotoisuus on elämän ja hyvinvoinnin perusta sekä ruu-
antuotannon, elinvoimaisten metsien ja terveen ympäristön edellytys.
Luontopääoma ja ekosysteemipalvelut ovat riippuvaisia luonnon moni-
muotoisuudesta.

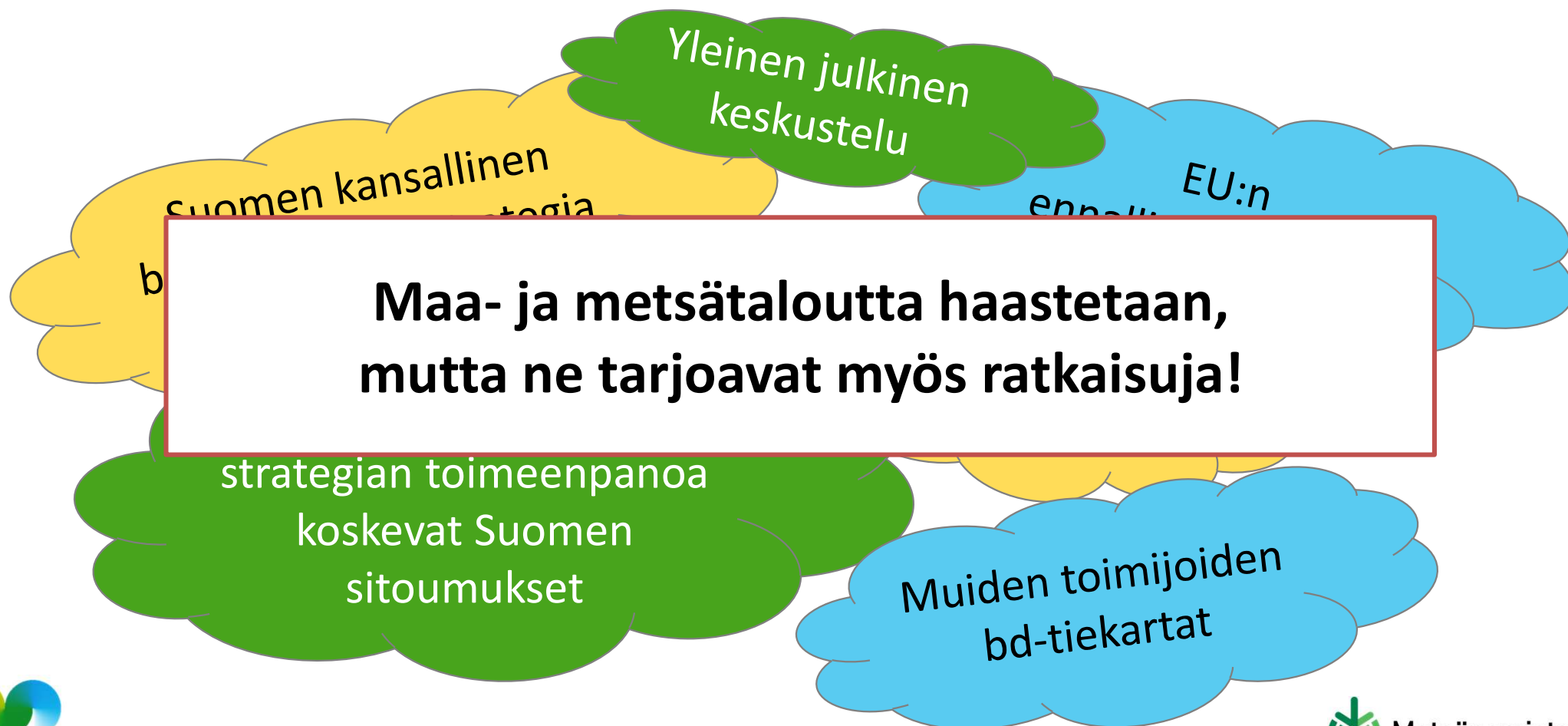
Suomi on sitoutunut kansainväliseen tavoitteeseen pysäyttää luonnon
monimuotoisuuden heikentyminen. Maa- ja metsätaloustuottajain Kes-
kusliitto MTK ry jäsenineen toimii luonnon monimuotoisuuden turvaa-
miseksi ja edistämiseksi. Omat arvomme, tulevaisuuden kilpailukyky ja
halu toimia kestävästi edellyttävät meiltä tekoja luonnon monimuotoi-
suuden hyväksi.

TURVAAMME JA EDISTÄMME LUONNON MONIMUOTOISUUTTA

- › hyvillä viljely- ja metsänhoitokäytännöillä
- › kohdennetulla luonnonhoidolla ja ennallistamisella
- › maanomistajälähtöisellä vapaaehtoisella suojelulla

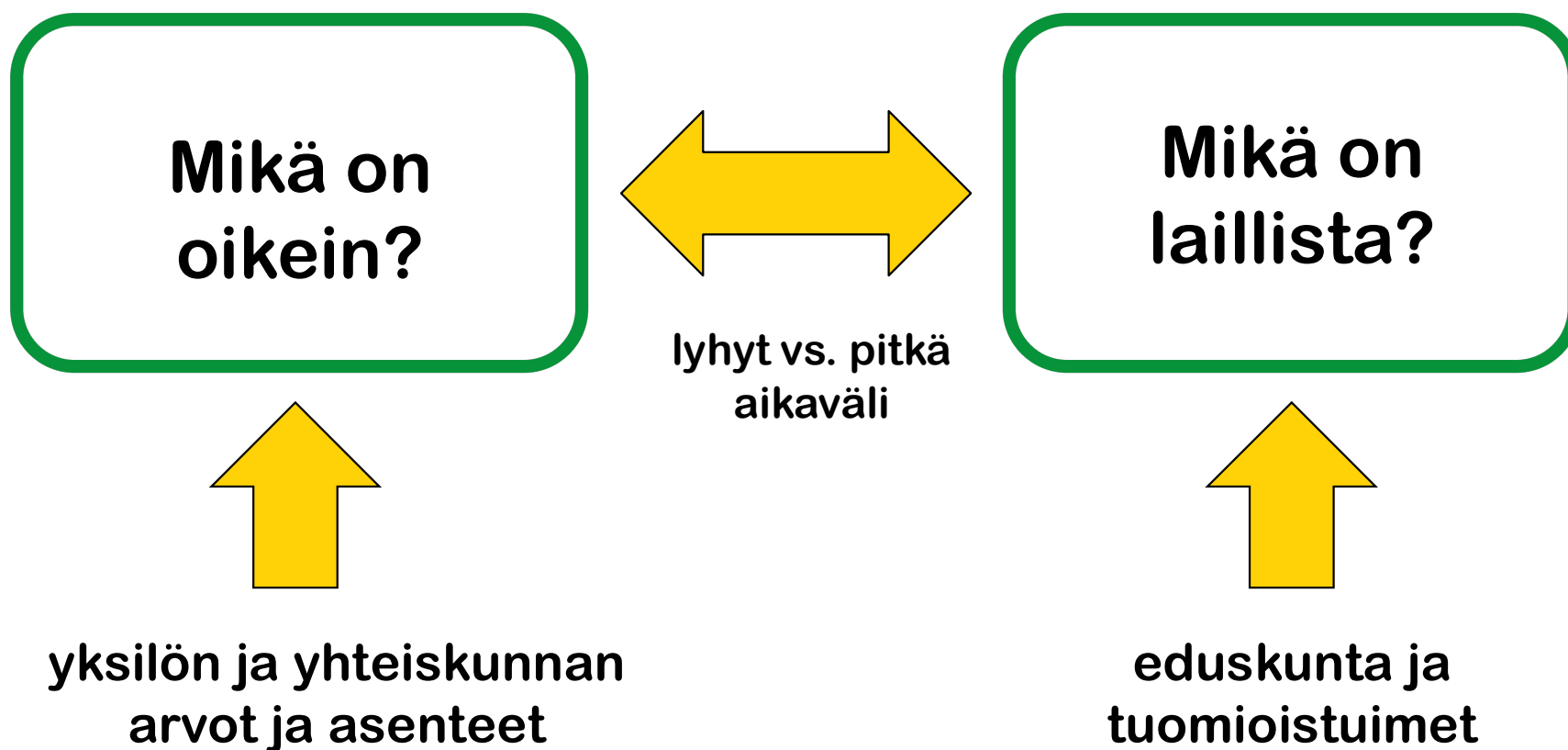

Toimintaympäristössä tapahtuu

Sosiaalinen toimilupa vs. juridinen toimilupa

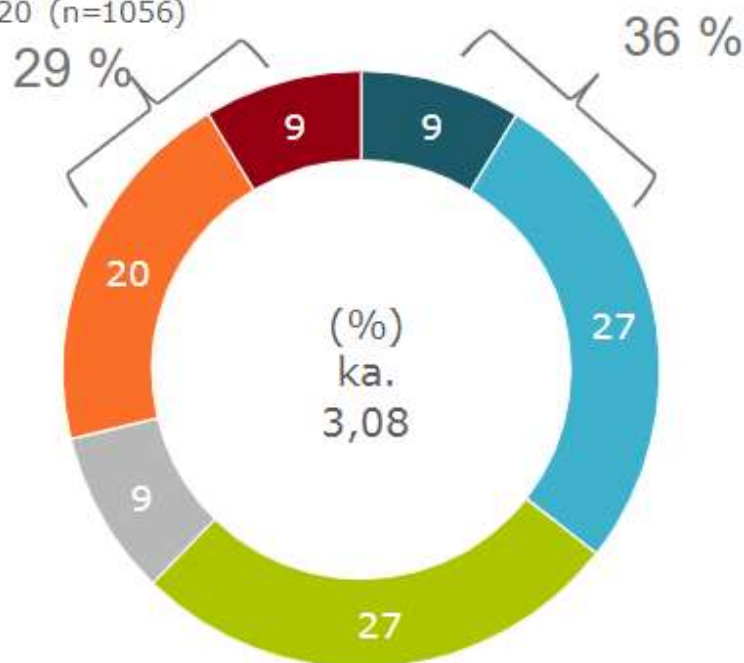

Ympäristöluotaimen vastaukset – kuluttajat

Mitä mieltä olet seuraavista ympäristöasioihin liittyviin väittämistä?

Maa- ja / tai metsätaloudenharjoittajan on oltava valmis tekemään ympäristön kannalta suotuisa päätös, vaikka siitä aiheutuisi hänelle merkittäviä taloudellisia menetyksiä tai ylimääräisiä kustannuksia

KOKO VÄESTÖ 2020 (n=1056)

- Täysin samaa mieltä (5)
- Pääosin samaa mieltä (4)
- Ei samaa eikä eri mieltä (3)
- En osaa sanoa
- Pääosin eri mieltä (2)
- Täysin eri mieltä (1)

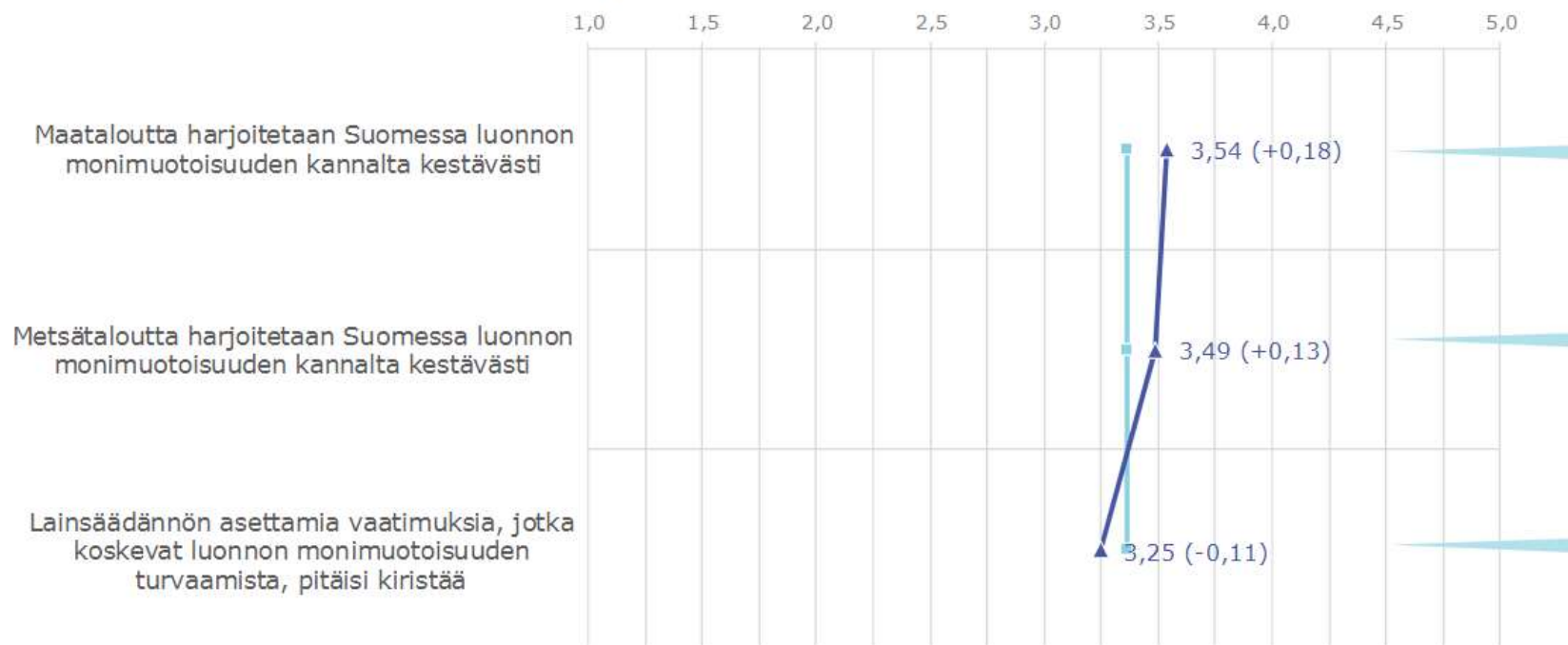
Ympäristöluotaimen vastaukset – kuluttajat

Mitä mieltä olet seuraavista luonnon monimuotoisuuteen liittyvistä väittämistä?

KOKO VÄESTÖ 2020 (n=1056)

Täysin eri mieltä (1)

Täysin samaa mieltä (5)

— KOKO VÄESTÖ 2018 (n=1069)

— KOKO VÄESTÖ 2020 (n=1056)

Juridisen toimiluvan pohjana perustuslaki

Omaisuuksensuoja

- PL 15.1 §: Jokaisen omaisuus on turvattu.

Oikeus työhön ja elinkeinovapaus

- PL 18.1 §: Jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla.

Vastuu ympäristöstä (ympäristöperusoikeus)

- PL 20 §: Vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon.

Mistä maa- ja metsätaloudenharjoittajan toimintaa rajoittavat pelisäännöt tulevat?

- Suomessa erilaisten alueiden käyttöä säädellään mm. maankäyttö- ja rakennuslailla, luonnonsuojelulailla, metsälailla, vesilailla, maa-aineslailla sekä ympäristönsuojelulailla.
- Taustalla vaikuttavat kansainväliset sopimukset (esim. kansainvälinen biodiversiteettisopimus, Århusin sopimus), strategiset linjaukset (esim. biodiversiteettistrategiat) ja EU-normit.

Mitä uutta pelisäännöissä on meneillään?

Biodiversiteettistrategiat

- Suomen kansallinen strategia
  - Jo pidemmän aikaa on valmisteltu strategiaa ja toimintaohjelmaa, jotka ulottuvat vuoteen 2035 saakka. Strategiasta on tarkoitus tehdä valtioneuvoston periaatepäätös.
- EU:n strategia
  - Viimeisin strategia julkaistiin keväällä 2020. Siinä painotetaan suojeltujen alueiden lisäämistä, luontoarvojen tilan parantamista ja ennallistamista.
  - Jo pidemmän aikaa on valmisteltu strategian toimeenpanoon liittyviä Suomen kansallisia sitoumuksia. Sitoumuksista on tarkoitus tehdä valtioneuvoston periaatepäätös.
- YK:n biodiversiteettisopimukseen liittyvä globaali strategia
  - Osapuolikokous, jossa uusista tavoitteista päätettiin, pidettiin joulukuussa 2022.

Suomen luonnonsuojelulaki

- Uusi laki tuli voimaan 1.6.2023. Lakiuudistuksella tavoiteltiin oikeita asioita, mutta osa ehdotuksista vei tavoitteista poispäin. Eniten ongelmia liittyi luontotyyppisuojelua koskeviin ehdotuksiin, ja lopulta eduskunta hyväksyi lain muutettuna.

Luonnon ennallistamista koskeva EU-asetus

- Komissio julkaisi lainsäädäntöehdotuksensa ja siihen liittyvän vaikutustenarvioinnin kesällä 2022. Siitä lähtien käynnissä on ollut EU:n lainsäädäntöprosessi.
- Asetus tulee voimaan, jos sekä parlamentti että neuvosto hyväksyvät lainsäädäntötekstin. Parlamentti on jo äänestänyt hyväksymisen puolesta. Neuvostossa ei tällä hetkellä ole riittävää jäsenmaiden enemmistöä hyväksymiselle. Asian käsittelyn eteneminen ja lopputulos ovat toistaiseksi epäselviä.
- Jos asetus tulee voimaan, kansallisen ennallistamissuunnitelman luonnos on toimitettava komissiolle kahden vuoden kuluessa asetuksen voimaantulosta. Suunnitelma on viimeisteltävä komission palaute huomioiden.

EU:n ennallistamisasetuksen pääsisältö

Yleinen
ennallistamistavoite

Tarkemmat
ennallistamistavoitteet

Luonto- ja lintudirektiivien
toimeenpanon tehostaminen
(tietyt luontotyytit ja tiettyjen lajien
elinympäristöt)

EU:n biodiversiteetti-
strategian toimeenpano
(laajat elinympäristö-
kokonaisuudet)

Toimeenpano

(kansalliset ennallistamissuunnitelmat,
komission arviointi ja palaute,
seuranta ja raportointi ym.)

Mitä ennallistamisasetus mahdollisesti tarkoittaisi maa- ja metsätaloudelle?

- Vaikka asetuksen nimessä on esillä ennallistaminen, se velvoittaa myös muuhun luonnon tilan parantamiseen. Jotta velvoitteet luonnon kannalta positiivisesta suunnasta voidaan täyttää, alueiden ennallistamisen lisäksi on luultavasti joiltain osin muutettava maa- ja metsätalouden käytäntöjä. Kyse on siis paitsi positiivisen aikaansaamisesta, myös negatiivisen vähentämisestä tai estämisestä.
- Maa- ja metsätalous liittyvät välittömästi tai välillisesti useisiin asetuksen artikloihin:
  - luonto- ja lintudirektiivien tarkoittamat luontoarvot (luontotyytit ja lajien elinympäristöt)
  - maatalousartikla (indikaattorit sekä turvepeltojen ennallistaminen ja vettäminen)
  - metsätalousartikla (indikaattorit)
  - pölyttäjät
  - vedet
- Johtaisiko asetus muutoksiin myös kansallisessa lainsäädännössä, vai valittaisiinko toimeenpanoon vapaaehtoisuuteen ja kannustamiseen perustuvia ohjauskeinoja?

Mitä MTK ajattelee EU:n ennallistamisasetuksesta?

- MTK ei vastusta ennallistamista eikä muuta luonnon tilan parantamista, vaan velvoittavaan ja monelta osin ongelmalliseen EU-lainsäädäntöön perustuvaa tapaa edistää mainittuja asioita.
- MTK:n ja SLC:n luonnon monimuotoisuuden tiekartassa on useita tavoitteita ja toimenpiteitä näiden samojen asioiden edistämiseksi. Vaikka asetus hylättäisiin, MTK on sitoutunut tukemaan Suomessa yksityismailla tehtävää päämäärätietoista, maanomistajien vapaaehtoisuuteen perustuvaa luonnon tilan parantamista.
- Jos asetus hyväksytään, toimeenpanoon liittyvillä valinnoilla voidaan vaikuttaa maa- ja metsätaloudelle aiheutuviin vaikutuksiin. Kansallista ennallistamissuunnitelmaa tehtäessä ja asetusta muutoinkin toimeenpantaessa pitää täysimääräisesti hyödyntää kansallinen liikkumavara ja erilaiset joustot, jotka vaikuttamistyöllä on saatu lainsäädäntötekstiin tuotua. Tulkinnessa on rohkeasti painotettava Suomen, suomalaisen maa- ja metsätalouden sekä maanomistajan etua. Järkevään toimeenpanoon on löydyttävä yksituumaisuus ylimmästä poliittisesta johdosta käytännön toteutukseen saakka. Kannattavan maa- ja metsätalouden edellytyksistä, omaisuuden suojasta ja toimeenpanon hyväksyttävyydestä on pidettävä erityistä huolta.

Mykkänen: Ennallistamisen pääpaino vapaaehtoisissa toimissa – maanomistajat voivat saada korvauksia tekemistään toimenpiteistä

Maanomistaja voi saada korvauksia vapaaehtoisten suojelu- ja ennallistamisohjelmien kautta.

TILAAJALLE

Jaa artikkeli

Kuuntele

Kuva: Sanne Katainen

MT Metsä | Metsäpolitiikka 14.11.2023 16:01

Hallitus keskittyy siihen, miten asetusta sovelletaan mahdollisimman järkevästi niin, että käytössä on parhaat keinot ja kohtuuttomia toimia ei synny – jos asetukset saa parlamentilta hyväksynnän.

MTK esitti huolen siitä, osataanko asetuksessa annettu kansallinen säätövara hyödyntää Suomessa omien etujemme mukaan.

”On ihan ydinkysymys, että osataanko me löytää Suomesta se Suomen malli luonnon tilan parantamiseen yhdessä. Toisaalta edistää luonnon tilan parantamista, mutta tehdä se sellaisilla keinoilla, jotka ei loukkaa omaisuudensuojaa, luo turhaa vastakkainasettelua eikä mene ääripoluille. Kyllä minä uskon, että meillä Suomessa on sitä osaamista”, Mykkänen pohtii.

Luonnonsuojelulain luontotyyppisuojelun kokonaisuus eduskunnan päätöksen mukaisesti

66 § Suojellut luontotyypit

(rajauspäätösmenettely:
valitusmahdollisuus ja
korvaukset)

67 § Tiukasti suojellun luontotyypin heikentämiskielto

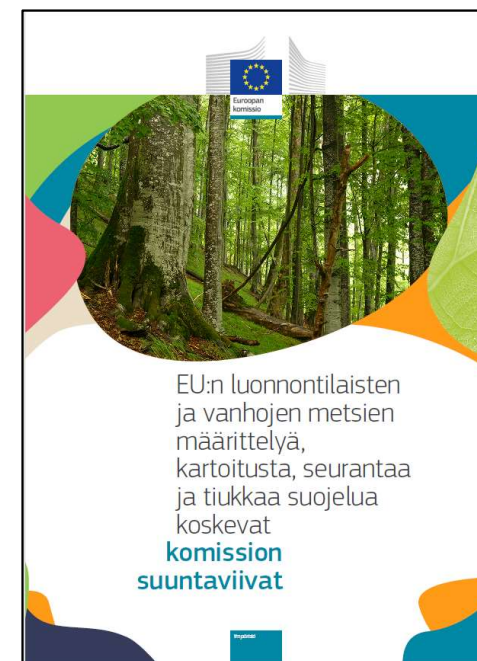
(ns. automaattisuojaus)

~~64 § ja 65 §
Uhanalaiset
luontotyypit ja
niiden huomioon
ottaminen~~

~~2 luku 11 §
Vesilain
luontotyyppisuojaus~~

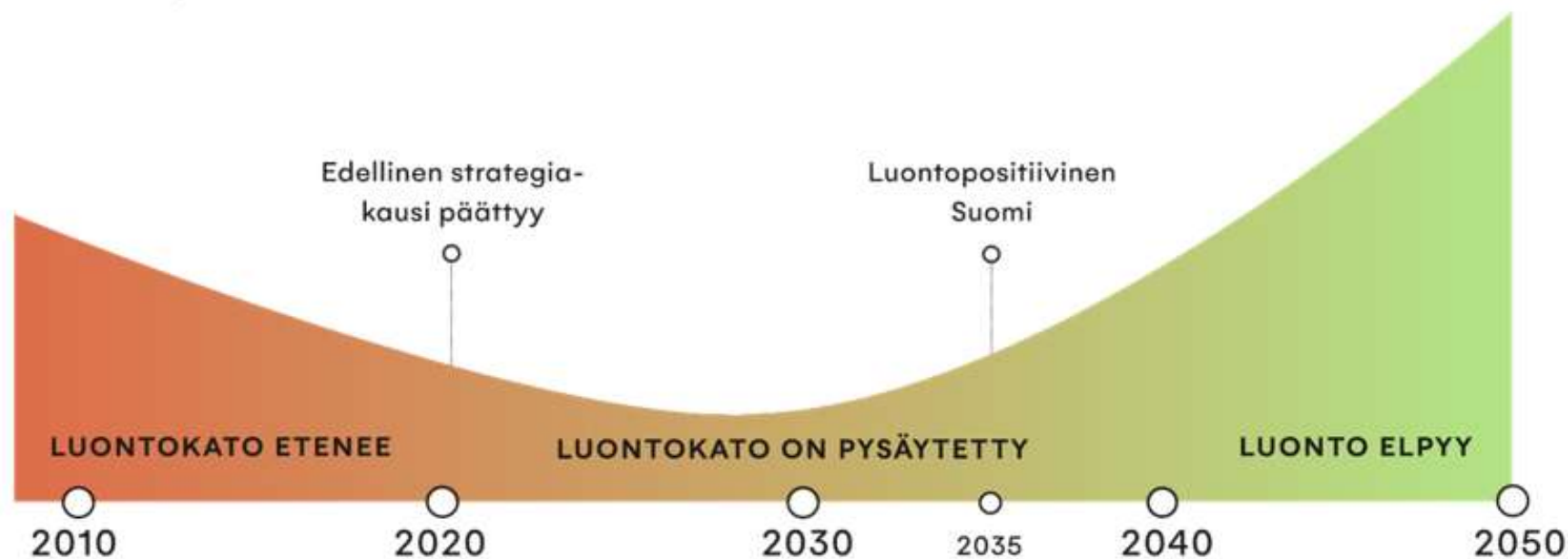
EU:n bd-strategiaan perustuva luonnontilaisten ja vanhojen metsien tiukka suojele

- EU-strategia:
”Osana tätä tiukkaa suojele on ratkaisevan tärkeää määritellä, kartoittaa, valvoa ja suojele tiukasti kaikkia EU:n jäljellä olevia luonnontilaisia ja vanhoja metsiä.”
- Pääministeri Orpon hallituksen ohjelma:
”Yksityisten metsänomistajien omistamien arvokkaiden metsäkohteiden suojele jatetaan vapaaehtoisuuteen eli METSO-ohjelmaan perustuen. Yksityisten metsänomistajien tietoisuutta erityisen suojelevarvon omaavien metsien suojelemahdollisuuksista lisätään.”
- MTK:
Linjaus yksityismetsien vapaaehtoisesta suojelesta on ainoa oikea valinta. Vapaaehtoisuuden aitoa toteutumista uhkaavat kuitenkin resurssien niukkuus, markkinariskit, ehdotus metsien monitorointia koskevasta EU-asetuksesta sekä velvoittava EU-lainsäädäntö (RED III, metsäkatoasetus).

Suomen bd-strategialuonnoksen päätavoite

Vuoteen 2030 mennessä luontokato on pysäytetty ja luonnon monimuotoisuus alkaa elpyä niin, että vuonna 2035 Suomi on luontoposiitivinen.

Oikeudenmukaisuus Suomen bd-strategialuonnoksen lähtökohtana

Strategian lähtökohdat.....

- 2.1. Luonnon monimuotoisuus on suomalaisen hyvinvoinnin perusta.....
- 2.2. Luontokato etenee Suomessa .....
- 2.3. Suomi on sitoutunut luontokadon pysäyttämiseen.....
- 2.4. Luontokato ja ilmastonmuutos on ratkaistava yhdessä .....
- 2.5. Toimenpiteiden on oltava laaja-alaisia ja johdonmukaisia .....
- 2.6. Luontokadon pysäyttäminen edellyttää oikeudenmukaiseksi koettua kestävyysmurrosta .....

Mitä on oikeudenmukaisuus ja mikä on oikeudenmukaista?

Isoista **tavoitteista** ollaan pääosin samaa mieltä.

Tavoitteisiin pääsemiseksi käytettävistä
keinoista on useammin eriäviä näkemyksiä.

Oikeudenmukaisuus, hyväksyttävyys ja reilu siirtymä

- Kestävyys ja vastuullisuus eivät aina ole ilmaisia, joten ne vaativat ainakin jossain määrin yhteiskunnalta tukea oikeudenmukaisuuden ja hyväksyttävyyden varmistamiseksi.
- Vaikka omaisuuden suojan rajoittaminen olisi perustuslain näkökulmasta mahdollista, on syytä miettiä, olisiko hyväksyttävyyden kannalta tarpeellista valita jokin toinen ratkaisu.
- Mikä on taloudellisen kannattavuuden ja markkinoiden merkitys kestävyiden ja vastuullisuuden mahdollistajana? Mikä rooli tässä on meistä jokaisella, jotka olemme kansalaisia ja kuluttajia?

Jos luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja edistäminen on oikein, miten toimimme asiassa itse oma-aloitteisesti niin, että vältämme lainsäädäntöohjauksen?

Vastuullista tuotantoa

- MTK:n ympäristölupaukset

MTK:n ympäristölupaukset

- ✓ *Arvostamme maatamme*
- ✓ *Huolehdimme maan tuottavuudesta ja puhtaudesta*
- ✓ *Suojelemme vesiämme*
- ✓ *Ratkaisemme energia-kysymyksiä*
- ✓ *Teemme ilmastotekoja*
- ✓ *Turvaamme luonnon monimuotoisuutta*

MTK:n ilmasto- ohjelma

Tavoitteena
hiilineutraali
ruoka ja metsien
kasvatavat
hiilinielut

1. Päästöt alas
2. Sidonta ylös
3. Uusiutuvat tilalle
4. Sopeutuminen perustana

TURVAAMME JA EDISTÄMME LUONNON MONIMUOTOISUUTTA

- › hyvillä viljely- ja metsänhoitokäytännöillä
- › kohdennetulla luonnonhoidolla ja ennallistamisella
- › maanomistajalähtöisellä vapaaehtoisella suojelulla

MTK:n Luonnon monimuotoisuus- ohjelma

Tavoitteena luonnon
monimuotoisuuden
turvaaminen ja
edistäminen

MTK:n ja SLC:n vesiohjelma

Tavoitteena
vesien hyvä tila

SLC

KOHTI VESIEN HYVÄÄ TILAA

- › kuormitusta vähentävillä maatalous- ja metsänhoitokäytännöillä
- › kustannustehokkailta ja kohdennetuilla vesiensuojeluratkaisuilla
- › valuma-aluekohtaisella suunnittelulla
- › tarkennetun tutkimustiedon soveltamisella ja osaamista kasvattamalla

PERUSTANA:

- › Kasvutekijöiden toimivuus ja tasapaino
- › Turvalliset panokset
- › Laadukas mittaaminen
- › Maaomaisuuden suoja

MTK:n ja SLC:n maaperäohjelma

Paluu juurille –
pidetään kiinni maan
tuottavuudesta ja
arvostuksesta

SLC

Metsänomistajat

Tiekartalla otetaan seuraava askel

SISÄLTÖ

1. Saatesanat .....
Till läsaren .....
2. Johdanto .....
Inledning.....
3. Tiivistelmä tutkijaraporteista.....
Maatalous.....
Metsätalous.....
Kyselyt maatalousyrittäjille ja metsänomistajille .....
Sammandrag av forskarrapporterna.....
Jordbruk .....
Skogsbruk .....
Enkäterna till jordbruksproducenter och skogsägare .....
4. Maatalouden tutkijaraportit.....
5. Metsätalouden tutkijaraportit .....
6. Kyselyt maataloustuottajille ja metsänomistajille ....
7. Järjestöjen päämäärä, tavoitteet ja toimenpiteet .....

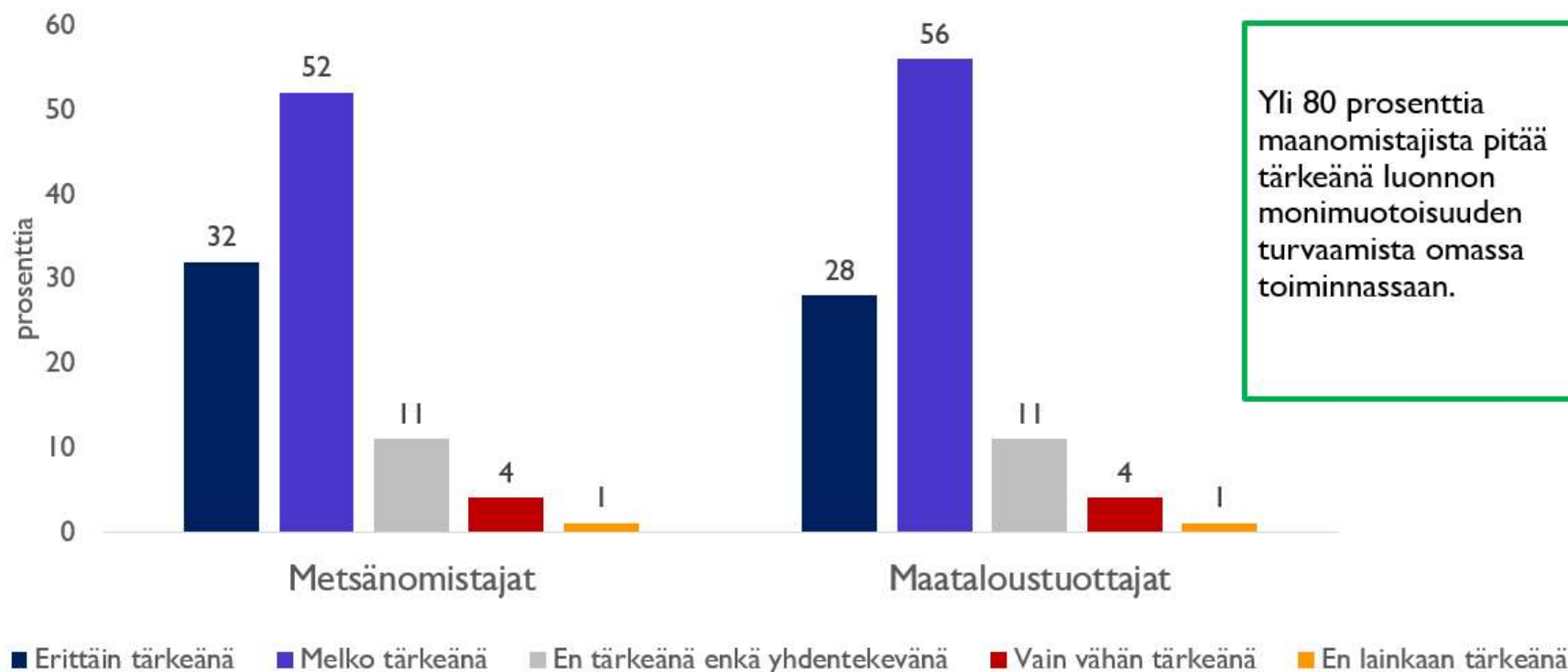
MTK:n ja SLC:n päättämät tavoitteet ja toimenpiteet perustuvat tutkimustietoon, jota ovat tuottaneet ja koonneet Luonnonvarakeskus, Suomen ympäristökeskus, Helsingin yliopisto ja Pellervon taloustutkimus.

Luonnon monimuotoisuus on aiempaakin korostuneemmin järjestöille sekä maa- ja metsätaloudelle vastuullisuuden, varautumisen ja vaurauden asia.

Luonnon monimuotoisuuteen panostamista tarvitaan maa- ja metsätalouden yhteiskunnallisen hyväksyttävyyden vahvistamiseksi, tuotannon perusedellytysten varmistamiseksi sekä tuotteiden saamiseksi markkinoille.

MITEN TÄRKEÄNÄ PIDÄT LUONNON MONIMUOTOISUUDEN TURVAAMISTA OMASSA TOIMINNASSASI?

Yli 80 prosenttia maanomistajista pitää tärkeänä luonnon monimuotoisuuden turvaamista omassa toiminnassaan.

Yli puolta metsänomistajista kannustaisivat:

Omat arvot ja tavoitteet

Tieto ja neuvonta

Korvaus ja tuki

- Valtio
- Metsäyrietykset

Pakottavat tai rajoittavat keinot eivät kannusta valtaosaa metsänomistajista luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen

Mitä mieltä olet seuraavista luonnon monimuotoisuuteen liittyvistä väittämistä?	Samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Eri mieltä	En osaa sanoa
	% metsänomistajista // % maataloustuottajista			
Luonnon monimuotoisuus tulisi huomioida nykyistä paremmin, mikäli siihen olisi enemmän taloudellisia kannusteita.	79 // 82	12 // 9	6 // 5	2 // 4
Vapaaehtoisuuteen perustuvien toimintamallien on oltava ensisijaisia siinäkin tilanteessa, että muilla keinoilla olisi saavutettavissa monimuotoisuuden kannalta parempia tuloksia.	77 // 76	10 // 13	10 // 6	3 // 6
Lainsäädännön asettamia vaatimuksia, jotka koskevat luonnon monimuotoisuuden turvaamista, pitäisi kiristää.	21 // 8	19 // 17	57 // 72	3 // 3

Päämäärä

MTK ja SLC jäsenineen toimivat luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi ja edistämiseksi siten, että maa- ja metsätalouteen kytköksissä oleva luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen pysähtyy ja luonnon monimuotoisuus kääntyy elpymisuralle.

Järjestöt rakentavat yhdessä muiden toimijoiden kanssa vakaata, ennakoitavaa ja mahdollistavaa toimintaympäristöä, jossa luonnon monimuotoisuuden edistäminen on erottamaton osa kestäviä, vastuullisia ja kannattavia maaseutuelinkeinoja.

vapaaehtoisuus

kokonaiskestävyys

omaisuuden suoja ja
oikeusturva

taloudellinen
kannattavuus

Tiekartan teemat

1. Luonnon monimuotoisuus vahvemmin osaksi järjestöjen toimintaa
2. Mahdollistava toimintaympäristö ja yhteistyö perustaksi
3. Talousmetsien arvokkaat luontokohteet turvaan
4. Talousmetsien monimuotoisuudelle arvokkaat rakennepiirteet vahvoiksi
5. Peltomaa monipuolisemmaksi
6. Reuna- ja piennaralueille erityishuomiota
7. Perinnebiotoopeille ja luonnonlaitumille riittävä ja laadukas hoito
8. Vapaaehtoisen suojelualueiden perustamisen ja ennallistamisen loikka

hyväksyttävyys

kohdentaminen,
keskittäminen,
priorisointi

maataloustuottajien ja
metsänomistajien
osallisuus ja tietoisuus

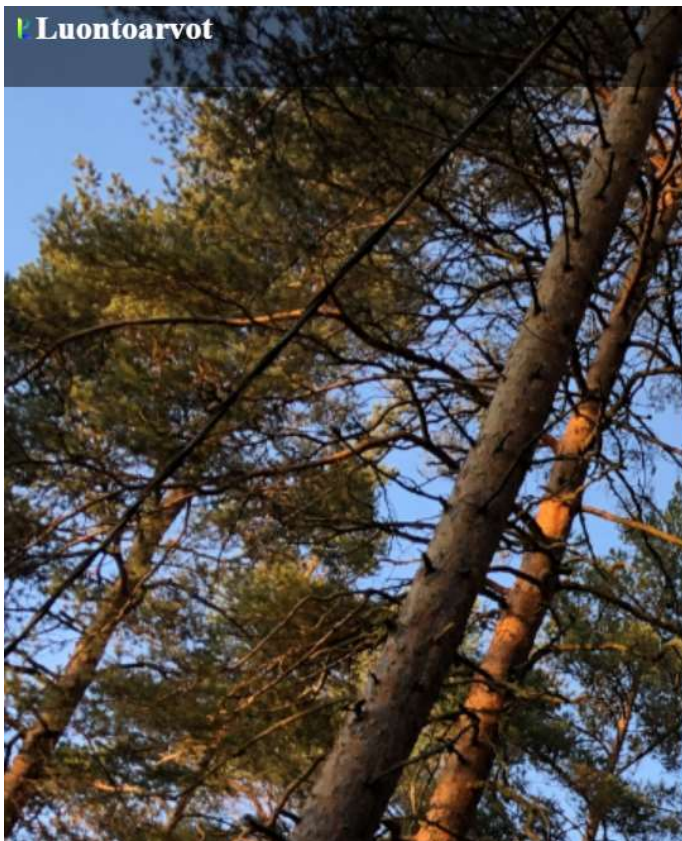

Tiedote

MTK perustaa luontoarvot.fi palvelun monimuotoisuuden tilan parantamiseksi

23.11.2021

Luontoarvot

Luonnon monimuotoisuuden tilan parantaminen vaatii nykyisten keinojen rinnalle uusia työkaluja. MTK haluaa synnyttää Suomeen luontoarvomarkkinat ja saada entistä useammat toimijat mukaan työhön luonnon hyväksi. MTK:n elinkeino- ja yrittäjyysvaliokunta päätti perustaa luontoarvot.fi markkinapaikan, jolla luodaan markkinalähtöisesti keinoja luonnon tilan parantamiseksi

Luontoarvoja myydään

Luontoarvoja ostetaan

www.mtk.fi/luonnon-monimuotoisuus

slc.fi/bdfardplan

